

Hausjärven kunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

1. Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esitetty ansiopäivärahan aleneman porrastus on nopea. Ensimmäinen alenema on jo 40 päivän työttömyyden jälkeen (20%), ja toinen alenema 170 päivän työttömyyden jälkeen (25%). Hieman helpotusta leikkauksen jyrkkyyteen tuo se, että alenema toteutettaisiin suhteessa siihen ansiopäivärahaan, joka perustuu työssäoloehdon ajalta kertyneeseen ansiopäivärahan perusteena olevaan palkkaan.

Alueellisesta näkökulmasta tarkasteltuna vaikutuksissa ja ehdotetun muutoksen vaikuttavuudessa on tärkeitä huomioida, että esimerkiksi vuonna 2022 työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto Hämeessä oli 31 viikkoa ja koko maassa 28 viikkoa. Ehdotettu ansiopäivärahan alenema tulee siis koskettamaan merkittävää määrää työttömäksi jääviä henkilöitä ja siten vaikuttamaan heidän toimeentuloonsa heikentävästi.

Huomionarvoinen asia työttömyysturvalain muutoksissa on se, että nyt esitetyt leikkaukset ja kannustavien elementtien erilaisista leikkauksista ja kannustavien elementtien lisäämisestä lainsäädäntöön, kaikki eivät löydä työtä nopeasti.

1. Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

Palkkatuetun työ on ollut tärkeä tuki työllistymiseen tilanteissa, joissa työtä ei muutoin olisi löydettävissä. Se on toiminut myös väylänä avoimille työmarkkinoille, kun palkkatuetun työsuhteen aikana henkilön ammatillinen osaaminen on vahvistunut. Palkkatuetun työn avulla henkilöiden, joilla on työkyvyn alenemaa tai pysyväisluontoinen vamma, palkkaaminen on työnantajan näkökulmasta alentanut kynnystä.

Työssäoloehdon kertyminen palkkatuetun työn myötä on tärkeä tekijä paitsi toimeentulon varmistamisen, myös työn arvostamisen suhteen. Jokainen työ on tärkeää ja on huomioitava, että jo lähtökohtaisesti oikeus palkkatukeen syntyy henkilön ollessa alentuneesti työkykyinen tai muutoin epäedullisessa asemassa työmarkkinoihin nähden.

Hallituksen esityksen mukaan alentuneesti työkykyisen henkilön palkkatuelle on mahdollista hakea ehdotuksen mukaisesti jatkoa, mikäli tuella palkatun työ- ja toimintakyvystä toimitetaan palkkatukijakson aikana laadittu lääkärintodistus, ellei tätä katsota ilmeisen tarpeettomaksi. Alentuneesti työkykyisten työkyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen liittyy vaativia haasteita ja tavoitteena tulisi olla myös tämän ryhmän työllisyyden vahvistaminen madaltamalla työnantajien kynnystä rekrytointiin. Palkkatuetun jaksojen on todettu tutkimusten mukaan parantavan elämänhallintaa ja lisäävän osallisuutta työelämään.

Palkkatukijärjestelmän tavoitteena on ollut tarjota kaikille mahdollisuus työhön oman työkykynsä mukaisesti ja edistää siten työnhakijan työllistymistä avoimille

työmarkkinoille.

Näkemyksemme mukaan palkkatuetun työn tulisi jatkossakin kerryttää työssäoloehto nykyisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Lausuttavaa työllistämisvelvoitteen ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Ehdotetulla muutoksella tulee olemaan heikentävä vaikutus 57 vuotta täyttäneiden toimeentuloon. Mahdollisuudet työllistyä avoimille työmarkkinoille eivät ole nykyisillä velvoitetyöllistämiseen oikeutetuilla henkilöillä vahvat.

Velvoitetyö on viimeinen keino työllistymiseen. Se käytännössä tarkoittaa, ettei työnhakijalle ole tarjolla koulutusta, työmahdollisuuksia tai muita työllistämistä edistäviä toimia. Velvoitetyöhön joudutaan turvautumaan, kun muita vaihtoehtoja ei ole enää tarjolla.

Velvoitetyö antaa mahdollisuuden ansiosidonnaisen säilyttämiseen, mutta sen jälkeen uuden urapolun tai koulutuspaikan löytäminen on harvoin helppoa, usein johtaen uuteen työttömyyteen.

Kuntien velvoitetyön järjestämisessä on omat haasteensa, sillä palveluita on ulkoistettu, ja tarjolla oleva työ ei läheskään aina vastaa velvoitetyöllistettävien osaamista tai tue avoimille työmarkkinoille siirtymistä.

Olisi tärkeää kehittää uudenlainen malli heille, jotka kuuluvat työllistämisvelvoitteen piiriin. Ratkaisu, mikä aidosti tukisi mahdollisuuksia päästä avoimille työmarkkinoille ja auttaisi yksilöitä kuitenkin säilyttämään työllistämisvelvoitteen tuomat oikeutensa parempaan toimeentuloon.

3. Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Uuden lain mukaiset työttömyysturvaseuraamukset tulevat oletettavasti lisäämään käsittelijöiden työmäärää takaisinperintöjen ja valitusten osalta. Tällä lienee vaikutusta työttömyyskassojen, Kelan ja muutoksenhakulautakunnan työhön.

Näihin tilanteisiin joudutaan yleisesti ottaen tilanteissa, kun työnhakija on antanut virheellisiä tietoja, joten määrällisesti arvioiden työmäärä ei ole kovin suuri.

4. Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehto ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että ikäsidonnaisista poikkeuksista luovutaan. Tiedossa ei tässä vaiheessa ole koskeeko kirjaus kaikkia ikäsidonnaisia poikkeuksia.

Mikäli ikäsidonnaisista poikkeuksista luovutaan, tulee toimeentulon näkökulmasta entistä paineisempi tilanne henkilöille, joiden työllistymisen on tilastojen valossa jo valmiiksi vaikeaa.

5. Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Yhteisvaikutusten osalta on todettu, että ehdotettujen muutosten suurimmat vaikutukset kohdistuvat ikäryhmiin 18-24 v, 25-34 v ja edelleen 55 – 64 – vuotiaat. Viimeksi mainitussa ikäryhmässä todetaan kaikkien esityksessä olevien muutosten voivan vaikuttaa työttömän työnhakijan ja edelleen hänen kotitaloutensa toimeentuloon.

6. Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle vuonna 2025. Tämä tarkoittaa samalla kunnan vastuiden lisääntymistä ja kuntatalouden toimintamenojen kasvua. Työttömyysetuuksien osalta vastuu rahoituksesta kasvaa. Suhdanne- ja työllisyyskehityksellä tulee olemaan aiempaa suurempi vaikutus kuntatalouteen. Tämä tarkoittaa myös ennustettavuuden heikentymistä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Kokonaisuutena esitetyt muutokset tulevat lainsäädännön puitteissa vähentämään kuntien rahoitusosuuksia. Negatiivisena vaikutuksena tulee olemaan verotulojen pieneneminen. Valtiovarainministeriön Kuntatalousohjelma vuosille 2024 – 2027 - julkaisussa todetaan, että nettovaikutuksena kuntien menojen arvioidaan lisääntyvän (v. 2027).